

The Project Gutenberg eBook of Goethen runoja

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Goethen runoja

Author: Johann Wolfgang von Goethe

Translator: Veikko Antero Koskenniemi

Release date: December 15, 2006 [eBook #20114]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK GOETHEN RUNOJA ***

Produced by Tapio Riikonen

GOETHEN RUNOJA

Kirj.

Johann Wolfgang von Goethe

Suomentanut V. A. Koskenniemi

WSOY, Porvoo, 1922.

SISÄLLYS:

Esipuhe

Yö

Onni

Lauluilleni

Sokkosilla

Jo, Friederike, herää!

Löi sydämeni: ratsahille!

Kotka ja kyyhky

Vaeltajan myrskylaulu

Vaeltaja

Prometheus

Resesentti

Muhammedin laulu

Ganymedes

Taiteilijan iltalaulu
Nicolaille
Pyhä mies ja fauni
Metsämiehen iltalaulu
Kaukaiselle armaalle
Ihmisyyden rajat
Lidalle
Jumaluus
Amor ja runottaret
Alppi
Uusi Amor
Malja
Yö-ajatuksia
Harpunsoittajan lauluista
Aamuinen valitus
Legenda
Levoton veri
Terve menoa!
Esikuva
Tunnustus
Harras huokaus
Sotilaan lohdutus
Maailman meno
Hautakirjoitus
Talismani
Nää, tertut täyteläiset —
Jos muodoi tuhansin sa itses peität —
Jälleentapaaminen

MIETELMIÄ JA PIKKURUNOJA:

Minä kuljen maita manteria —
Mitä siitä, jos sydän sun rauhasi vei —
Te menkää! On iloni mulla —
Minun satulaani te jäädä suokaa —
On perintöosani —
Innostus se, sanonpa teille —
Voi täällä kaikkea —
Sua kompassis johtaa —
Niin pitkälle kuinka oot tullutkaan —
Noin nuoret ne itselleen uskottaa —
Ei mulle ois —
Menis elämä —
Olet muodolla murheisella —
Näin Quidam lausuu —
On sormia —
Me ratsain ristiin rastihin —
Jos mun kanssani —
Typötyhjä —
Jalo mies jos vastahas rikkonut —
Se teko se vasta —
Siis vihdoin painovapaus —
Jos et tahdo —
Oo kohtelias — rahvaallekin —
Tuli suuresta seurasta parhaillaan —
Sa kanna kuormas —
Ilomieliä —
Voit säästää sa vaivasi —
Jos käydä sa tahdot —
Ei kurkota katse korkeimpaan —
Tuhat karpästä —
Kiitetty olkoon rypäleen jumala —
Suuret ja pienet —
Et toivoa taitais —
Jos tahdot taiten vaeltaa —

Kuka mies —
Että naiset vihaa —
Sitä miestä —
Mitä magneetti pohjoisest' etsiikään?
Koska kumartainkin —
Näin unta —
Sinut armahastas jos erotetaan —
Tääll' oletko taivahan laina —
Saa aistit sekaannusta —

ESIPUHE

Samalla kertaa »avoimena» ja »salaperäisenä» seisoo Goethe »hämmästyneen maailman edessä» — lainataksemme hänen oman kuvansa »Talvisesta Harzin-matkasta»: avoimena ja yksinkertaisena kuin luonto, jonka näemme ympärillämme kasvavan ja kukoistavan, alati itseään uusien ja nuorentaen, mutta myöskin salaperäisenä ja ongelmallisena kuin luonto, joka mustasukkaisesti kätkee meiltä syntynsä ja voimansa selityksen. Hän on samalla kertaa helppo- ja vaikeatajuinen, kevyt ja syvälinen, hän tuntuu yhdistävän itseensä tunteen lennon ja ajatuksen painavuuden, kukan ja hedelmän, kevään levottoman kaipauksen ja syksyn alistuvan rauhan, päiväpaisteen ja tähtivalon, hän on maan poika, tomun ja murheen kahlehtima, mutta hän voi myöskin tulla meitä vastaan kuin Ariel Aeoluksen harppujen saattamana. Sen rikkaan inhimillisyyden lähteitä, joista hänen runoutensa on vuotanut, niitä alkuelämyksiä, jotka ovat muodostaneet hänen persoonallisuuttaan, emme missään ole niin lähellä kuin hänen lyriikassaan. Siinä tunnemme paljaimpana hänen valtimonsa lyönnin. Siinä aavistamme olevan kätkettynä hänen neroutensa ja vaikutusvoimansa syvimmän salaisuuden. Siitä voimme välittömimmin lukea hänen sydämensä ripin ja helpoimmin seurata hänen elämänvaelluksensa jälkiä. Goethen valtavassa, henkisen elämän eri aloille suuntautuneessa tuotannossa on lyriikalla keskeinen, vallitseva asema. Se on jokaisen Goethe-lukijan lähtökohta, mutta se on myöskin se päätepiste, johon hän palaa »Wilhelm Meisterin» ja »Faustin» jälkeen. Lyriikallaan ennen muuta on Goethe ensiksi laulanut itsensä jokaisen uuden sukupolven tietoisuuteen ja lyriikallaan tulee hän varmaan kauimmin puolustamaan asemaansa maailmankirjallisuudessa. Runouden klassikkojen joukossa on Goethe ennen kaikkea lyirikko, ehkä suurin, minkä historia tuntee.

Lyriikka säestää Goethen eri ikäkausia hänen ensimmäisistä nuoruusvuosistaan hänen pitkän elämänsä iltaan saakka, keskeytymättä, jos otamme lukuun myöskin sen epigrammin-luontoisen mieterunouden, jota Goethe viljeli niinäkin kausina, jolloin hän oli lyyrillisesti vähemmän tuottelias. Leipzigin-kauden ensi kokeiden jälkeen, jotka suureksi osaksi vielä olivat ajan kirjalliseen rokoko-henkeen tehtyjä mukaelmia, löysi Goethe Strassburgissa, Herderin ja kansanlaulun opastamana, persoonallisen runouden lähteille ja kirjoitti Friederikelaulunsa, joita syyllä on sanottu uuden saksalaisen lyriikan puhkeavaksi keväimeksi. Tästä lähtien saa Goethen laulurunous sen tunnustuksellisen luonteen, joka on sille ominainen ja joka sallii meidän siitä seurata hänen sisäisiä kehitysvaiheitaan. Me voimme kuulla siitä hänen myrsky- ja kiihkokautensa uskon heräävään nerouteensa, nähdä hänen »Prometheuksessa» nousevan uhmaan itse Zeusta vastaan tai »Ganymedeksen» keväthymnissä hurmautuneena avaavan sylinsä luonnon panteististä jumaluutta kohti, me saamme siitä havaita, miten rakkaus hänen elämänsä vaiheissa, itse aina uutena, etsii uusia ilmauksia, kasvaen lopulta siksi suureksi, maailmoja syleileväksi tunteeksi, joka sykkii »Jälleentapaamisen» säikeissä. Mutta myöskin vähemmän keskeiset elämykset ovat jättäneet jälkiä hänen lyriikkaansa, jota hän itse on nimittänyt »tilapäärinoudeksi», tarkoittaen tällä nimityksellä sitä läheistä suhdetta, mikä hänen runojensa synnyllä oli konkreettisiin elämäntapahtumiin. Se joka tuntee Goethen elämän ulkonaiset vaiheet ja voi sen perustalla sovittaa kunkin runon historialliseen ajankohtaansa, hän saakin epäilemättä Goethen lyriikasta enemmän kuin se, joka joutuu arvostelemaan hänen runojaan ilman sitä taustaa, minkä niiden tekijän elämäkerta tarjoaa.

Goethen lyriikassa kuvastuu hänen nuoruutensa levoton etsintä, hänen miehuutensa tyyni voima ja hänen vanhuutensa kuulas viisaus. Mutta siinä kuvastuu myöskin nuoruus, joka varhaiskypsyydessään saattaa muistuttaa vanhuutta, samoin kuin siinä voimme tavata vanhuuden, joka elämystensä välittömyydessä tuo mieleen nuoruuden. Siinä kuvastuu ilossa ja surussa elämä, jonka syvälinen, lämmin, rikas inhimillisyys oikeuttaa jälkipolvia piirtämään mestarin hautakiveen hänen omat sanansa:

Das ist fürwahr ein Mensch gewesen.

* * * * *

Seuraavat suomennokset, jotka pääasiassa ovat syntyneet Goethe-luentojen ohella ja osaksi niitä varten, eivät pyri antamaan mitään tyhjentävää kuvaa mestarin lyriikasta. Suomentaja ei ole runojen valinnassa voinut pitää silmällä yksistään kappaleiden edustavuutta, hänen on usein täytynyt tehtävän ylivoimaisuuden takia luopua yrityksestä siirtää toiseen kieleen useita Goethen tunnetuimmista runoista. Hänen on niinkään ollut monta kertaa pakko niihinkin runosuomennoksiin nähden jotka ovat tässä kokoelmassa saaneet sijansa, kaihomielellä todeta se välimatka, mikä on jäänyt alkuperäisen runon ja suomennoksen välille. Mutta sellaisenaankin voinee tämä kokoelma olla jonkinlaisena suomenkielisenä johdantona suurimman saksalaisen runoilijan maailmaan. Jos tämä kokoelma johtaisi lukijan Goethen alkuperäisiin runoihin, olisi suomentaja saavuttanut sen, mitä hän lähinnä on tarkoittanut.

Runot seuraavat toisiaan yleensä aika-järjestyksessä, sikäli kuin niiden kronologia on tunnettu, lukuunottamatta »Mietelmiä ja pikkurunoja», joista on tehty erikoinen osasto. Kokoelman kolme ensimmäistä runoa on otettu mukaan enemmän tyypillisinä näytteinä Goethen Leipzigin-ajan tuotannosta kuin runollisen arvonsa perusteella. — Samoinkuin varhemmin »Lyyrassa ja paimenhuilussa» on suomentaja tässäkin kokoelmassa vähemmän pyrkinyt tavoittelemaan sananmukaista uskollisuutta kuin oikeudentekoa alkuperäisen runon tunnearvoille.

Turku, marraskuussa 1922

V. A. K.

Yö.

Armahani luota lähtein, samoelen hiljalleen, kuljen välkkehessä tähtein läpi metsän nukkuneen. Luna nousee, valtavasti tammilehdot kirkastaa. Koivut sille hartahasti pyhän savun suitsuttaa.

Varjot värjyy kuutamossa, sydän vavahtaen lyö, kulkee kuiske viidakossa. Mikä onnentäysi yö! Riemu! Autuus! Taivas sulle suon ma öitäs tuhannen, jos mun armahani mulle antais yön vain ainoisen.

(1767).

ONNI.

Niin useasti unissasi mun nähnyt olet rinnallasi sa käyvän luokse alttarin. Niin useasti valvehilla, Annette, sun suusi suudelmilla ma peittänyt oon varkahin.

Pois katos onnen hetket varhain, pois autuutemme aika parhain, pois vien virtaan elämän. Mit' auttaa nautinto mua voikaan? Kuin vinhaan ohi karkeloikaan pois hetket onnen pienimmän!

LAULUILLENI.

Te laulut, viekööt teidät tuulet ja aallot unhon merehen! Ei teitä toista tytön huulet, ei poika aikaan keväimen.

Te armastani ylistitte, nyt pilkkaa hän mun lempeäin. Te kaiken veteen kirjoititte ja vesi vierii eteenpäin.

SOKKOSILLA.

Sun sokoks aina soisin! Kuin katsotkaan sa toisin mua silmin näkevin! Mut silmät peittehessä jo löysit hetkisessä sa mun — miks mun sa löysitkin?

Kun sokkona sa kuljit, mun käsihisi suljit, ma syliis raukenin. Sait tuskin näkeväksi, kun kaikki ilo läksi: pois työnsit sokon julmimmin.

Hän hoippuroi ja horjui, hän vaivoin iskut torjui, kun häntä tuupittiin. — Ja jos et lempimähän mua opi, pimeähän ma jään kuin sokko siteisiin.

JO, FRIEDERIKE, HERÄÄ!

Jo, Friederike, herää, pois aja yö! Jo avaa silmäs terää, yö pakoon lyö! Jo laakso, metsän rinne ne laulavat, mun sisartani sinne ne kutsuvat.

Jo suviaamu salaa sun huoneeseen se kultiansa valaa: et herää ees! Sa siskoos rakkahasti vain painallat ja yhä hartaammasti sa nukahdat.

Ei satakielten kuoro sua heräämään oo saanut — mun on vuoro, en minäkään! Niin raskaat painot riimein jo kantaa sain. Oi Musa, herää viimein! Sa — nukut vain!

LÖI SYDÄMENI: RATSAHILLE!

Löi sydämeni: ratsahille! Kuin aatos oli tehty työ! Loi ilta varjot maisemille ja vuorilla jo vartoi yö. Ja sumussa ja pimennossa jo seisoivat rivit tammien ja pensastossa, viidakossa kaikk' kului silmät pimeyden.

Kuu pilvivuoren takaa nousi, ui unisena esihin ja tuulen siivet hiljaa sousi, soi ilma oudoin sävelin. Yön kauhut kasvoista vastahani, mut rohkeuteni karttui vain. Mun poltti tuli suonissani, mun hehkui liekki rinnassain

Sun näin, ja ilo silmistäsi se kohta syttyi minuhun. Mun sydämeni vierelläsi koht' oli, itse olin sun. Jo oli rusko, valon tuoja, sun kasvot rakkaat kullannut ja hellyytes mua kohtaan — Luoja! sit' toivoin, mut en ansainnut.

Jo kevätaamu poies vie mun, ja eron raskas hetki lyö. Sun suudelmissas autuus riemun, sun silmissäsi tuskan yö! Ma lähden — kyynel puserrettu sun poskellasi kimaltaa. Mik' onni olla rakastettu, mik' onni itse rakastaa!

KOTKA JA KYYYHKY.

Kotkanpoika nousi ylös saaliin hakuun. Tapas hänet metsämiehen nuoli, lamautti siiven iskuvoiman. Alas syöksähtää hän myrtillehtoon, tuskissansa siellä viettää hän kolme päivää ja kolme pitkää, pitkää yötä.

Viimein hänet parantaa balsami, mi ain' on läsnä, kaikkiparantava luonto. Hän lehdost' esiin tunkee ja siivet ojentaa — mut ah, poiss' on niiden nostokyky, tuskin maasta nousta voi hän, saada jonkun halvan saaliin. Surullisna asettuu hän kivikolle puron ääreen, katsoo tammipuuhun ylös ja taivaan lakeen ja kyynel silmähänsä kiertyy.

Niin saapuu huoletonna kuherrellen myrttipesästänsä kyyhkyspari, alas laskeuu ja nyökytellen kulkee yli kultahiedan puron reunaan toisiansa nokitellen. Punasilmät kiertää joka suuntaan, keksii kotkanpojan surevaisen. Uroskyyhky uteliaan-toimielias hiipii lähipensaaseen ja sieltä itsetyytyväisnä kotkaan katsoo. »Sa suret», kuiskuttaa se makeasti, »sa mieles rohkaise jo, ystäväni! Sull' eikö hiljaisehen onneen täällä oo kaikki, mitä toivoa vain saatat? Sa etkö iloita voi kultaoksasesta, jok' auringolta sua suojelee? Sa etkö illan ruskotusta vastaan voi rannan sammal-vuotehelta rintaas nostaa? Sa kuljet kesken kukkain kasteisten ja pensaikosta sopivata ruokaa sa yltäkyllin noukit ja lähteen hopeaisen vettä juot. Oi ystäväni, tosi onni on vain mielen tyytyväisyys ja tyytyväisyydelle aina on kaikkialla kyllin.» »Oi sinä viisas», lausui kotka vaipuin vain syvemmälle omaan Itsehensä: »Oi Viisaut, sa puhut niinkuin kyyhky!»

VAELTAJAN MYRSKYLAULU.

Ketä, Genius, et hylkää hänt' ei sade eikä myrsky vavisuta sydämessä. Ketä, Genius, et hylkää, hälle synkkä sadepilvi, hälle raju myrskykuuro vastaan laulaa, niinkuin laulat, leivo, tuolla.

Ketä, Genius, et hylkää, hänet nostat liejun yli tulisiivin. Niinkuin kevein kukkaisjaloin ylvääst' yli liejun käy hän, tappain Python käärmeen, Pythius Apollo.

Ketä, Genius, et hylkää, annat untuvat sa alleen, kun hän kalliolla nukkuu, siivin hellin häntä suojaat lehdon yössä.

Ketä, Genius, et hylkää, hänet lumituiskussakin lämmität sa. Lämpöön runottaret kaipaa, lämpöön sulottaret kaikki.

Runottaret, tulkaa, tulkaa, sulottaret! Tuoss' on vesi, tuossa maa ja veden ja maan poika tässä, maan, min yli vaellan jumalten lailla.

Olette puhtaat niinkuin veden sydän, puhtaat niinkuin maan ydin, leijutte ympärillä, kanssanne nousen veden yli, maan yli jumalten lailla.

VAELTAJA.

Vaeltaja.

Siunattu ollos, nuori vaimo ja imevä poika rinnallasi Suo minun kallioseinää vasten jalavan varjossa taakkani heittää, vierelläs levätä.

Vaimo.

Mikä askar ajaa päivän helteessä sinua tomuista tietä? Kannatko kaupungista tavaraa? Hymyilet kysymystäni, matkamies?

Vaeltaja.

En tuo tavaraa kaupungista. Viileäks muuttuu ilta. Näytä minulle kaivo, josta haet vettä, rakas nuori vaimo.

Vaimo.

Vuoritietä ylös! Kulje edellä! Pensaikon läpi johtaa polku majalle, missä asun, kaivolle, josta juon.

Vaeltaja.

Ihmiskäden jälkiä viidakossa! Noita kiviä et sinä asettanut, antelias luonto.

Vaimo.

Ylemmäs!

Vaeltaja.

Sammalen peittämä templin pääty!
Tunnen sinut, luova henki!
Olet painanut leimasi kiveen.

Vaimo.

Eteenpäin, muukalainen!

Vaeltaja.

Kirjoitus kivessä tuossa! Mahdoton lukea! Kuluneet olette uurretut sanat, te joiden tuli todistaa mestarinne hartautta tuhansiin polviin.

Vaimo.

Ihmettelet, muukalainen kiviä tuossa? Ylhäällä on niitä paljon majani luona.

Vaeltaja.

Ylhäällä?

Vaimo.

Suoraan vasemmalle pensaikon läpi, tänne.

Vaeltaja.

Musat ja Gratiat!

Vaimo.

Tuossa on majani.

Vaeltaja.

Tempppelin rauniolla!

Vaimo.

Tuolla syrjässä pulppuaa lähde, josta juon.

Vaeltaja.

Hehkuen leijut hautasi yllä, Genius! Soraan suistunut sun on mestariluomas, kuolematon!

Vaimo.

Varro, noudan ruukun juodaksesi.

Vaeltaja.

Muratti on verhonnut jumalaisen muotos. Kuinka te nousette, nousette tomusta, pylväspari! Ja sinä yksinäinen sisar tuolla, kuinka te kaikki, tumma sammal päänne kiireellä, katsotte kuninkaallisesti kaatuneita siskojanne jaloissanne. Karhunmarjapensaaseen juurella peittää niitä tomu ja maa ja korkea ruoho huojuu yläpuolla. Niinkö pidät arvossa, luonto, mestariluomaasi? Tunteettomana murskaat pyhäkkösi, kylvät sen rauniolle ohdakkeita.

Vaimo.

Kuinka poika nukkuu! Tahdotko levätä majassa, muukalainen? Vaiko mieluummin viipyä taivasalla? On jo kylmä. Ota poika, että menen noutamaan vettä. Nuku, rakkaani, nuku.

Vaeltaja.

Ihana on leposi! Tai vahan-raikas sun hengityksesi Sinä, syntynyt raunioilla pyhän muinaisuuden, varjelkoon se hengellään sinua! Ketä se ympäröi, jumalten onnea, itsetuntoa saa hän nauttia. Nouse täytenä, oras, kukkivan kevään ihana ylpeys, loistaos vertaistesi

keskellä! Kuihtuessa kevääsi nouskoon rinnastas täysi hedelmä ja kypsyyköön päivää kohti!

Vaimo.

Jumala siunatkoon nukkuvaa lasta! — Voin tarjota sulle raikkaan veden lisäksi vain palan leipää.

Vaeltaja.

Kiitos. Kuinka ihanasti kaikki kukkii ja viherjöi täällä!

Vaimo.

Mieheni hän pelloltaan pian saapuu kotiin. Viivy luonamme ja kanssamme jaa ehtoollinen.

Vaeltaja.

Te asutte täällä?

Vaimo.

Niin, tuonne muurien väliin isäni jo majan tiilistä ja sorakivistä rakensi. Nyt asumme me täällä, isäni antoi minut peltomiehelle ja kuoli syliimme. — Heräätkö jo, sydänkäpyseni? Kuinka ilakoikaan hän ja leikkii, hän veitikka!

Vaeltaja.

Oi luonto, iki-itäväinen, luot kaikki elon nautintoon ja lapsillesi äidin tavoin oot suonut perinnön, oot majan suonut. On räystään alla pääskyn pesä, se tunteetonna taideluoman keskeen sen rakentaa. Ja hyönteistoukka kutoo suvulleen ylt ympär oksan talvimajan. Ja menneisyyden sa yleville raunioille sun majas pystytät, oi ihminen, ja nautit elämästä haudoilla! Jää hyvästi, sa onnellinen vaimo.

Vaimo.

Et tahdo jäädä?

Vaeltaja.

Herran huomaa!
Siunattu olkoon poikanne!

Vaimo.

Onnea tiellenne!

Vaeltaja.

Mihin johtaa vuoren taakse polku tuo?

Vaimo.

Se Cumaan vie.

Vaeltaja.

Se onko kaukana?

Vaimo.

On hyvän kolmen virstan päässä

Vaeltaja.

Jää hyvästi Oi ohjaa askeltani, luonto, mun, vaeltajan askelta, mi vie mun pyhän menneisyyden hautain yli! Vie askeleeni paikkaan rauhaiseen, mi suojassa on pohjoiselta ja missä helteholtä päivän suo varjon poppelit. Ja ehtolla kun kotiin käyn ma majallein, jonk' illan viime säteet kultaa, suo että vastahani saisi vaimo tuollainen, sais poika sylissään!

PROMETHEUS.

Peitä pilvisumuun, Zeus,
taivahasi,
koeta kuin poika, joka katkoo
ohdakkeita tiellään,
voimaas tammihin ja vuoriin!
Sentään sinun täytyy jättää
maani mulle,
majani, jot' et sa tehnyt,
lieteni,
min hehkun tunnet
kademielin.

En tiedä auringon alla kurjempaa kuin te, jumalat! Niukasti ruokitte uhriveroilla majesteettianne, nääntyen, jolleivät lapset ja kerjurit olisi toivovia houkkoja.

Kun olin lapsi enkä tiennyt kättäni pitemmälle, käänsin harhaavan katseeni päivää kohti kuin siellä olisi korva pyyntöäin kuuleva, sydän kuin minun, surun painamaa armahtava.

Kuka auttoi minua titaanien ylimieltä vastaan? Ken pelasti minut kuolosta, ken orjuudesta? Etkö itse kaikki tehnyt, pyhästi hehkuva sydän? Sinä, joka nuorena ja viatonna hehkuit, petettyä, kiitosta nukkujalle ylhäällä tuolla.

Sinua kunnioittaa? Miksi? Oletko keventänyt koskaan raskautetun tuskia? Oletko koskaan kuivannut ahdistetun kyyneliä? Eikö ole minua mieheksi takonut kaikkivoipa aika ja ikuinen kohtalo, minun herrani ja sinun?

Luuletko ehkä, että ma elämää vihaisin, erämaahan pakenisin, kun eivät kaikki unelmat kypsyneet? Tässä istun, teen ihmisiä kuvani mukaan, suvun kaltaiseni kärsimään, itkemään nauttimaan, iloitsemaan, suvun, joka ei sinua kunnioita, suvun kuin minä!

RESENSENTTI.

Mies mull' oli vieraana muuankin. Oli sopumme mitä parahin: näki pöydässä ruokani tavallisen ja söi sitä vatsan-täydellisen, ja jälkiruokahan tultuaan söi senkin suuhunsa makeaan.

Niin lankes paulaan Pirun ja Pahan, rupes ruokiani moittimahan: »Ei sako soppaa haitannut, oli paisti hiukan palanut —» Pyhä sakramentti! Ulos mies, se koira! Hän on resensentti.

MUHAMMEDIN LAULU.

Vuorilähde nähkää, kirkassilmäinen kuin tähti! Pilvien takana ruokkivat hänen nuoruuttansa hyvät henget pensaisissa rotkoissa.

Täynnä nuorta voimaa tanssii se pilvistä marmoripaasille, hypähdellen kohti taivahan sineä.

Vuorisolissa heittelee se kirjavia kiviä, tempaa käskijävoimalla sisarlähteet mukaansa.

Alhaalla laaksossa nousee kukkia tiellään, kedot elävät hänen henkäyksestään.

Eivät häntä pidätä varjoiset laaksot, eivät kukat, jotka hänen polviaan syleilevät, houkutellen rakkauden silmillä. Lakeutta kohti hän pyrkii käärmeenä kulkiin. Purot yhtyvät häneen onnekkaina. Nyt hän käy jo lakeutta, hopealle hohtaen, ja lakeus loistaa mukanaan.

Joet lakeudelta, purot vuorilta huutavat riemussa hänelle: »Veli, veli, ota veljet mukaasi vanhan isäsi luo ikuisen valtameren, joka odottaa meitä levitetyin käsivarsin, jotka, ah, turhaan avautuvat meitä, kaipaavia kohti. Meitä jäytää erämaassa ahnas hiekka, päivän paahde imee meistä veren, kunnes patoo lammeks meidät! Veli, ota veljet lakeudelta, ota veljet vuoristosta, ota mukaan, isäs luo!»

»Tulkaa kaikki.» Ja hän kasvaa ihanasti. Sukukunnat käsin kantaa ruhtinastaan! Vyöryväisin riemusaatoin maat hän nimittää ja syntyy kaupunkeja askelistaan.

Edelleen hän aina vyöryy, jättää tornit liekkihuiput, marmoriset talot, jättää luomat valtavaiset tielleen.

Kantaa seedritalot Atlas valtavilla olkapäillään, hulmuu hänen päänsä yllä viirit tuhantiset kertoin kauas hänen kunniataan.

Niin hän kantaa veljet kaikki, lapsensa ja armahansa, kantaa riemuntäysin mielin ikävöivän isän syliin.

GANYMEDES.

Kuin hehkut aamussa ympärilläin sa kevät, armain! Sa lemmeonnella tuhatkerroin mun täytät, lämmöllä pyhän tuntees, sa iki-kaunis. Jospa sun tavoittaa käsin ma voisin!

Ah, sinun rinnallas lemessä lepään, kukkasi, ruhosi poveeni tunkevat. Vilvoitat hehkuvan rintani janon, aamuinen tuuli! Satakieli kutsuu laakson sumuista.

Ma tulen! Ma tulen!
Minne, ah, minne?

Ylös, ylös on matka! Pilvet painuvat alaspäin, pilvet taipuvat lempeni puoleen Puoleeni, luokseni! Sylissä ylöspäin! Rakkauden sylissä! Ylöspäin rinnallesi, Kaikkeus-isämme!

TAITEILIJAN ILTALAULU.

Ah, että voima sisäinen mun liikkuis rinnassani, ja että muoto täyteinen, mun virtais sormistani!

Ma vielä etsin, haparoin,
mut aina tuohon palaan:
sun, luonto, tuntea jo voin,
sua kuvata ma halaan.

Kuin moni vuosi kulunut
niin ilotonna koitti!
Miss' oli nummi kuivunut
nyt ilon lähde soitti!

Sun luokses, luonto, halajan,
sun luonas tahdon elää.
Kuin vesi kaivon vilpoisan
ylt' ympär suihkees helää.

Mun voimani sa virvoitat ja yli elon rajan, ah, ikuisuudeks avarrat sa ahtaat ääret ajan.

NICOLAILLE.

Hän vaaralliseksi mua väittänyt on, mut ei mustat kironsa riitä. Hän on itse uimataidoton ja syyttää vettä siitä. Minä tunnoton Berlinin pannalle oon, makutuomarin, pappipahan. Ken ei ymmärrä minua, oppikoon mua paremmin lukemahan.

PYHÄ MIES JA FAUNI.

Pyhä mies hän arolla vaeltaen tapas faunin pukinjalkaisen, joka alkoi puhua: »Herra, sun esirukoustasi pyytäisin, ma että taivaan iloihin, myös päästä voisin ja heimoni mun».

Mut pyhä mies hän vastasi noin: »Sun pyyntösi tuskin täyttää voin, on halusi melkein toivoton, sillä pukinjalkahan sinulla on.» Mies hurja hän huusi kuultuaan tään: »Mit' on pukinjalkani tehnytkään? Niin usein jo taivasta kohti ma näin monen astuvan uljain aasinpäin.»

METSÄMIEHEN ILTALAULU

Ma hiivin, hanan viritän, käyn riistan etsintään, kun silmissäin sun lempeän, sun rakkaan kuvas nään.

Kai käynet kotilaaksojes
nyt tietä rauhaisaa.
Mun kuvani sun mielehes,
ah, eikö koskaan saa,

mun, joka maita kiertelen nyt lailla tuomitun, käyn itähän, käyn läntehen, kun täytyi luotas sun?

Mun ympäröi, kun muistan sun, kuin välke kuutamon, niin tyyni rauha täyttää mun ja olo outo on.

KAUKAISALLE ARMAALLE.

Niin olenko sun menettänyt, sun, sydämeni kaivatun? On korvani mun säilyttänyt sun sanasi ja äänes sun.

Kuin vaeltaja pilven alta
vain kiurun laulun kuulla voi,
mut etsii turhaan taivahalta
hän laulajaa, jonk' ääni soi,

niin kenttää, tietä, metsänrantaa ma seuraan katsein harhaavin. Ja laulut kaipuutani kantaa: Oi tule, armas, takaisin!

IHMISYYDEN RAJAT.

Kun ikivanha taivahan isä levollisin käsin vyöryvistä pilvistä siunaavat salamat maanpäälle kylvää, suutelen viimeistä viittansa lievettä lapsekas vavistus rinnassa syvällä.

Sillä ei jumalten kanssa sovi mitata itseään ihmisen. Jos hän ylös pyrkii, koskettaa pääläella tähtiä taivaan, eivät tapaa maata allansa anturat, heittelevät häntä pilvet ja tuulet.

Jos hän seisoo lujin, jäntevin jäsenen kestäväällä, pysyvällä maapohjalla, ei hän voi päästä edes tammen, ei edes köynnöksen korkeuden tasalle.

Mikä erottaa ihmisistä jumalat? Jumalten edessä kulkevat aallot, ikuinen virta: meidät aalto nostaa, meidät aalto nielee ja me uppoamme.

Pieni kehä saartaa elämämme, suku suvun jälkeen asettuu riviin olemassaolon jatkuvaan jonoon.

LIDALLE.

Sen jota lempiä voit sa, Lida, sen vaadit itselles täysin ja oikeudella. Sinun hän onkin kokonaan. Sillä kun luotasi poiss' olen, on mulle elämän kiivain, meluisin liike vain harso, jonka läpi sun olentos edelleen, niinkuin pilvissä, näen: välkkyen vastaani lempeänä, uskollisna, niinkuin revontulten vaihtuvain valojen halki ikuiset tähdet loistaa.

JUMALUUS.

Jalo olkoon ihminen, avulias ja hyvä, sillä se yksin erottaa hänet kaikista olennoista, joita me tunnemme.

Olkaa tervehdityt, korkeat, tuntemattomat, joita me aavistamme! Ihmisen esikuva opettakoon uskomaan teihin.

Sillä vailla tunteita aivan on luonto: aurinko paistaa hyville ja huonoille, pahantekijälle loistavat kuin parhaalle kuu sekä tähdet.

Tuuli ja virrat, ukkonen ja sateet vyöryvät tietään, tempaavat ohitse kulkiessansa toisen jälkeen toisen.

Niin myöskin onni sokkona kulkee, valitsee poikasen viattomat kiharat, milloin taasen kaljun, syyllisen pääläen.

Ikuisten, rautaisten lakien pakosta täytyy meidän olemassaolomme kehä käydä umpeen.

Ainoastaan ihminen kykenee mahdottomaan, hän yksin valikoi, erottaa, tuomitsee, hän vain voi hetkelle kestävyyttä antaa.

Häll' on yksin lupa hyvää palkita, pahaa rangaista, parantaa ja pelastaa, kaikkea eksyvää ohjata tielle.

Jumalille suomme kunnian kuin ois he ihmisiä, tekisivät suuressa sen, minkä meistä parhain pienessä tekisi tai tahtoisi.

Jalo ihminen olkoon, avulias ja hyvä! Väsymättä luokoon hän hyödyllistä, oikeaa, olkohon esikuva aavistettuihin jumalten.

AMOR JA RUNOTTARET.

Sai Musat halun keinoin taidokkain myös Psychen lyyran käyttöön opastella, hän että myös vois runoella, mut Sielu pysyi proosallisna vain. Ei soinnahtanut oikein lyyran kieli, vaikk' oli ihanaisin kesäyö. Niin saapui kerran Amor hehkumieli ja koko oppi oli hetken työ.

ALPPI.

Ruskea eilen viel' oli pääs kuin armahan kutrit
jonk' kuva mielessään väikkyvi kaukahinen.
Harmaa nyt, hopeainen on pääs, lumen peittämä, jonka
tuulinen, myrskyvä yö yllési heittänyt on.
Nuoruus ja vanhuus, niin liki ootte te kuin elämässä,
vain uni yön välillä, huomen ja eilinen on.

UUSI AMOR.

Amor, nuori ja vallaton, hän, joka vietteli Psychen,
katsehen loi Olympoon voittajan silmäyksin.
Keksi hän Venuksen, yli muiden loistavan, kauniin,
keksi, ja rinnassaan sai tuli loimuamaan.
Ah, jumalattarenkin pyhän vastustella on turha,
Amor vallaton tuo vei hänet armahakseen.
Heistäpä silloin syntyi uusi ja lempeä Amor,
mielensä sai isältään, sai tavat äidiltä hän.
Aina sa voit hänet löytää Musain seurasta, hänpä
syttävi nuolellaan taitehen rakkauden.

MALJA.

Siron, täyteläisen maljan pidin kaksin käsin, siitä juodakseni halukkaasti viinin hurmausta,
huolet, surut ajaakseni pois.

Amor, sisään astuin, löysi minut, hymyeli hienotunteisesti, niinkuin tahtonut ois säälitellä:

»Tunnen vielä kaunihimman maljan, jonne koko sielun upottaa voi. Mitä lupaat, jos sen sulle suon ma, täyttäin toisella sen nektarilla?»

Miten täysin sanansa hän piti, kun on taivuttanut sinut, Lida, minun, kauan ikävöivän, puoleen!

Kun sun sylihini suljen, Lida, kun sun huuliltasi rakkahilta lemмен balsamia nautin, silloin puhun itsekseni autuaana:

»Eipä kukaan toinen jumalista tehnyt, omistanut moista maljaa! Muotoja ei noita tee Vulcanus hienoisimmallakaan vasarallaan! Bacchus lehtevillä kukkuloilla vanhimpain ja viisahimpain faunein suokoon parhaan viinin puserrella, itse käymistä sen tarkastellen: eipä voi hän tehdä moista juomaa!»

YÖ-AJATUKSIA.

Teitä säälin, ilottomat tähdet, jotka ihanasti taivahalta merimiehen tietä valaisette. Teit' ei kukaan kuolevista kiitä, ette lemmen onnea te tunne. Lakkaamatta hetket, tunnit teitä ajaa taivaan autiota rataa. Minkä matkan kuljittekaan aikaan, jonka viivyin armahani luona, unohtaen keskiyön ja teidät!

HARPUNSOITTAJAN LAULUISTA.

Hän, jonk' ei leipää kyynel kastellut, hän, jok' ei koskaan, vaipuin sielun vaivaan, oo itkein vuoteellansa istunut, ei tunne teitä hän, te vallat taivaan.

Te johdatatte meidät elämään ja kurjan syylliseksi tulemahan, niin jätätte te hänet kärsimään, kun kaikki syy maan päällä kostetahan.

AAMUINEN VALITUS.

Oi sa oikukas, sa rakas tyttö, sano mulle, mitä oon ma tehnyt, että tuomitset mun tähän piinaan, että annetun sa sanas rikoit?

Iltasella eilen armahasti käsiäni puristellen kuiskit: »Niin, ma tulen aamun koittehessa, tulen, ystäväni, aivan varmaan —»

Raollensa oveni ma jätin, koettelin ensin saranoita, iloitsin, kun narisseet ne eivät.

Mikä odotuksen yö on mennyt! Joka neljänneksen kulun laskin. Hetkeksi kun nukahdin ma, oli sydämeni sentään valvehilla, herättäen minut unestani.

Siunasin ma pimeätä, joka kaikki kääri rauhaisehen vaippaan, iloitsin ma hiljaisesta yöstä, kuuntelin ma hiljaisehen yöhön, eikä mikään ääni vielä liiku.

»Jos mun ajatukseni ois hällä, jos mun tunteheni hällä oisi, eipä aamua hän odottaisi, tulisi jo hetkellä hän tällä.»

Hyppi kissanpoika ullakolla, raapi hiiri tuvan nurkkausta, jotain liikkui talon sisäpuolia — aina askeltasi kuulostelin aina sinut tulevaksi toivoin.

Niin ma maaten tunnit pitkät vuotin, alkoi päivä verkkaan sarastella, joka suunnalta jo ääntä kuului.

»Hänen ovensako kävi? Jospa ois se minun ollut!» Liikkumatta vuotehessa istuin, oveen katsoin, eikä vihdoinkin se aukeneisi. Pysyi palkoillansa oven puolet, riippui raollansa saranoissa.

Kirkkahammaks tuli aamu yhä, kuulin naapurin ma oven käyvän hänen askareitaan alottaissa, kuulin kohta vaunujenkin jymyn, oli kaupungin jo portti auki, torin täydeltä jo ulkosalla ihmistä ja rihkamata liikkui.

Talossakin alkoi työ ja touhu, ylös, alas rappusissa käytiin, ovet paukkui, kolisteli kengät, enkä sentään vieläkkään ma voinut tyyten eroon toivostani päästä.

Vasta aurinko kun kirottuine säteinensä seinälleni sattui, nousin, sekoittaaksein hengityksen kuuman, kaipaavaisen viileähän aamutuuleen siimeksessä puiston, kohdatakseni sun ehkä siellä — mut en lehtimajasta sua löydä, eikä lehmuskujanteesta myöskään.

LEGENDA.

Kun vielä, salaten suuruuttaan, meidän Herramme kulki päällä maan ja oppilait' oli täysin määrin, jotka tulkitsi kalliit sanansa väärin, hän ohjasi heitä turuille, teille ja puhui siellä halusta heille, sillä alla vapaan taivahan sanan pikimmin löytää sattuvan. Opit korkeat niin hän, kussa hän kulki, pyhän suunsa kautta saattoi julki, pani vertauskuviinsa totuuden murun, teki temppeleiksi markkinaturun.

Niin kerran, kun joukkoansa johti hän rauhassa pientä kylää kohti, näki tiellä kiiltävän esineen, näki hevosenkengän kappaleen. Päin Pietaria hän silmänsä luo: »Ota maasta rautakappale tuo.» Pyhä Pietari tuost' ei milläänkään, oli nähnyt unta käydessään, oli suurta ja syvää kuvitellut, oli mielessä maailman rakennellut, oli antanut ajatustensa viedä, eik' ajatukset rajoista tiedä. Oli liian pieni löytönen, ois valtikka tullut olla sen. Hän moisen vuoksko selkäänsä vaivais, palan rautaa maantiejasta kaivais? Tien oheen hän kauas katsoi pois kuin ei Mestarin sanoja kuullut ois.

Meidän Herramme pitkämielinen maast' ottaa rautakappalen eikä siitä sen koommin virka hän. Kun tullahan vihdoinkin kylähän, sepän oveen kolkuttain hän lyö ja raudan kolmesta pennistä myö. Turun poikki sitten kulkiessa näkee kirsikoita hän vakkasessa ja ostaa kolmella pennillä niitä — ei synny suurtakaan kauppaa siitä! Mut marjat elein rauhaisin hän pistää hihansa poimuihin.

Ulos toisesta portista astuttiin ja tultiin aavalle nummelle niin, miss' ei varjoa puu, ei pensas suo, mut aurinko paahtava hellettä luo, ja missä vesitilkkanen ois ollut aarteiden arvoinen. Meidän Herramme edellä vaeltava, salaviihkaa kirsikan pudottaa. Pyhä Pietari kohta sen korjaa pois kuin jos kultaisen omenan löytänyt ois, söi makeaan suuhunsa marjasen. Meidän Herramme hetken jälkehen suo pudota kirsikan toisenkin — sen noukkii Pietari pikimmin. Panee Herramme kumartumaan näin monet kerrat Pietarin peräkkäin. Kun kestänyt tuota on kotvasen, puhui Herramme hänelle hymyillen: »Jos ajallas vaivan nähnyt sa oisit nyt mukavammin kulkea voisit. Ken pieniä seikkoja halveksuu, vielä pienempien vuoks vaivautuu.»

LEVOTON VERI.

Ulommas, ulommas, ulapalle, yli maiden, menen, mielikuvat kaikkialle, ees ja taakse liidellen! Uusi on kokemus myöhään ja varhain, aina sydän surunsa luo, tuskat on nuoruuden ravinto parhain, riemulaulua kyynel vuo.

TERVE MENO!

Olin ystävä narrijoukon, heit' tupaani pyytelin, kolus kohta he joka loukon tavoin rakennusmestarin. Pois tahtoi he katon kantaa, tuoda toisen sijahan sen, joka sopelle muotonsa antaa, koko taloni purkaen.

Niin kulki he aamuin ja illoin ja tyrkkivät toisiaan, meni piru minuun silloin ja ma puhkesin puhumaan: »Ulos narrit, joka houkko!» Kovin oli he äkeissään, vaan lähtivät, koko joukko, vieden vehkeensä mennessään.

Otin tuosta ma opikseni, pidän vahtia ovellain. Jos ken kääntyy portilleni, ma huudan: »Käy eellehen vain! Olet narri, en narreja siedä!» Hän minulle virnistää: »Sinä senkin! Huutia tiedä! Mikä niin sua pöyhittää? Me kuljemme toreja, teitä, me yhdessä iloitaan ja harvoin kenkään meitä on moittinut milloinkaan. Älä nimittle sa meitä!»

Niin harmini päättymään sain: oven ohi he joskin kulkee, eivät enää mun tuvassain.

ESIKUVA.

Jos alan ma kärsimättömäks tulla,
Maa-äidissä esikuva on mulla.
Se saa kääntyä, kiertyä päivittäin
ja vuodesta vuoteen se kulkee näin.
Mikä muu minun osani olisikaan?
Minä Rouva Äitiä seurata saan.

TUNNUSTUS.

Mitä on vaikea salata? Tulta. Päivin savu sen paljastaa, öisin lieskan hehkuva kulta. Salata myöskin on vaikeaa lempeä: hiljaa kyteissäkin syttyä saattaa se silmihin. Runo sentään salata vaikein on, sit' ei kätketä vakan peittohon.

Jos sen laulaja laulaa täysin rinnoin, koko olentonsa se täyttää innoin. Jos hän sirosti kirjoittain sen laatii, koko maailman kiitosta sille hän vaatii, hän sen melulla seurasta seuraan vie, jos se kiusaks taikka huviksi lie.

HARRAS HUOKAUS.

Ah, paljon säästyisi meiltä, moni välttyisi harhateiltä, tekis onnekkaammaks se olomme maisen ja pienemmät pettymyksemme ois — jos sais viinin pois ja kyynelet naisen.

SOTILAAN LOHDUTUS.

Tääll' on kyllin lohdutusta: tytöt valkeet, leipä musta! Vaihtuu paikka, onni eipä: tytöt mustat, valkee leipä!

MAAILMAN MENO.

Kun olin huoleton sälli vain vuosina keväisinä, pitivät maalarit kasvojain liiaksi vähäisinä. Mut moni tyttönen lempeään tuhlassi minulle sydämestään.

Nyt kun ma mestariks mainitaan, aina on nimeni kuuluvissa, kuin vanhaa Fritzä kaupitaan mua piipuissa, lautasissa. Mut pois hävis tyttöset kaikoten. Oi nuoruus! Tähti kultainen!

HAUTAKIRJOITUS.

Olit poikana uhmahan nopea, olit nuorukaisena kopea, olit miehenä tekoihin taipuva, olit ukkona oikkuihin vaipuva sun hautakivesi sinusta ties: tuo totisesti on ollut mies.

TALISMANI.

Jumalan on itämaa,
Jumalan on länsimaa.
Etelän ja Pohjan puolen
maista pitää Herra huolen.

Hän on Vanhurskas ja Vakaa,
aina oikeutta jakaa.
Ylistetyt yksinänsä
olkoot nämät nimistänsä.

NÄÄ, TERTUT TÄYTELÄISET

Nää, tertut täyteläiset kuin kypsyy, armahin, nää helmät vihriäiset jo kuorin karvaisin!

Ne riippuu oksan täyden
niin hiljaa itsekseen
ja tuulenhengen käyden
ne soutaa verkalleen.

Mut sydän niissä salaa
niin paisuvainen on,
se ilmaan päästä halaa
ja nähdä auringon.

Ja kuoren, armahani, se särkee, vapaaks saa. Niin laulut laulamani sun syliis putoaa.

JOS MUODOIN TUHANSIN SA ITSES PEITÄT —

Jos muodoin tuhansin sa itses peität, sa, kaikkeinrakkain, kohta tunnen sun, jos taikahunnut yllesi sa heität, ma sentään kaikkialla tunnen sun.

Miss' sypressien rungot kohoavat,
sa, kaikkeinsolakin, ma tunnen sun,
kun kanaalissa laineet lipattavat,
sa, kaikkeinsuloisin, ma tunnen sun.

Kun vesisuihkun helmet ilmaan heitty,
sa, kaikkileikkinen, ma tunnen sun,
kun pilvi muodostuu ja toiseen peitty,
sa, kaikkimuotoinen, ma tunnen sun.

Kun suven keto tähtikukin palaa,
sa, kaikkitähtinen, jo tunnen sun,
ja muratti kun pilana halaa,
sa, kaikkisyleilevä, tunnen sun.

Ja koska aamu syttyy vuorten takaa,

sua, kaikkivalaiseva, tervehdän
ja koska kirkkauttaan taivas jakaa,
sua, kaikkiavartava, hengitän.

Ma mitä tiedän, tunnen maailmata, sen, kaikkein viisain, tunnen kauttas sun. Kun lausun
Allahin ma nimet sata, niin liitän jokaisehen nimes sun.

JÄLLEENTAPAAMINEN.

Niinkö jälleen, armas tähti, vastahani rintas lyö! Poiesko jo tuska lähti, loppui erottava yö?
Niin, sa olet rinnallani, elämäni, ainoa! Kun ma muistan murhettani, nykyisyyttä vapisen.

Maaailma kun muinoin kerran lepäs luona Jumalan, kaikui mahtikäsky Herran kautta kaiken
olevan: Tulkoon! Tuskaa huokaavaiset ilman ääret raikuivat. Tolsistansa olevaiset kaaoksessa
kulkivat.

Valo pimeydestä julki astui Luojan maailmaan, synkät alkuvoimat kulki eri teille toisistaan,
ikuisuuden mykän mailla kulki kukin suunnalleen, kulki kaipausta vailla aavain yöhön
hiljaiseen.

Kulki kaikki matkan loiton, yksikseen jäi Luojakin. Silloin ensi aamun koiton sytti voima
Allahin. Aamurusko säteillänsä valoi riemun maailmaan. Olevaiset lemmessänsä etsi taasen
toisiaan.

Lähestyä jälleen tohti mikä kuului yhtehen. Kääntyi tunne toistaan kohti, kääntyi katse
toisehen. Kaikki, mikä eros kerran, yhtyi halki aavan, yön. Meille siirtyi voima Herran, siirtyi
ihme luomistyön.

Aamun siivet, kautta vaivain luokses toivat, armas, mun, sinetöi yö tähtitaivain pyhän liiton
solmitun. Riemuinemme, suruinemme oomme lapsia me maan. Soikoon sana: Tulkoon! —
emme eroo enää milloinkaan.

(1815).

MIETELMIÄ JA PIKKURUNOJA.

Minä kuljen maita manteria ja etsin sanoja sukkelia. Pahat päivät minulle iloa suovat: sanat
sukkelimmat ne suuhuni tuovat.

Mitä siitä, jos sydän sun rauhasi vei ja sun päätäsi viettelys vaivaa. Ken enää ei lemmi, ken
eksy ei, saa hautansa hän kaivaa.

Te menkää! On iloni mulla: ma maljani juon yksinäin. Voi toisten kanssa viisaaks tulla, mut
innostua vain omin päin.

Minun satulaani te jäädä suokaa ja rauhassa telttanne, majanne luokaa. Minä lasketan
avaraan maailmaan, minun hattuni yllä tähdet vaan.

On perintö-osani rajaton: mun omani on aika, se mun peltoni on.

Innostus se, sanonpa teille, on läheltä sukua ostereille: jos niit' ei nautita tuoreeltaan, ne totisesti on pahaks vaan. Ei innostus ole sillikalaa, jonk' yli voi vuosiksi suolaa valaa.

Voi täällä kaikkea kestää — yksin ei hyviä päiviä pääksytyksin.

Sua kompassis johtaa jos tahdot sa antaa, et itse saa magneetikiveä kantaa.

Niin pitkälle kuinka oot tullutkaan?
Sull' on keinosi ollut, kerrotaan.
Sinä laps! Olen ohjetta seurannut:
en oo ajattelemista ma ajatellut.

Noin nuoret ne itselleen uskottaa: heidän kastepäivänään luotiin maa. Niin helposti unohtuupi heiltä, mitä kummilahjoina sai he meiltä.

Ei mulle ois piinaa pahempaa kuin yksin Eedeniss' asustaa.

Menis elämä tahtihin oivanmoiseen, jos kaikki vois tehdä kertaan toiseen.

Olet muodolla murheisella jo kulkenut päiviä umpehen. Kai tulis mun tiedustella: mikä pistänyt on sua hyttynen?

Näin Quidam lausuu: »Vaivainen en ole mestarien, koulujen. Ja aatoskin se luotain poistukoon, ma että vainajille velass' oon.» Tuon puheen tulkitsen ma näin: »Minä olen narri omin päin.»

On sormia seppelen solmintahan, mut löytääpä pää sitä kantamahan!

Me ratsain ristiin rastihin päin tuulta nelistämme. Mut kuinka tiemme kääntyikin, soi haukku perässämme. Jo tallist' asti vousekuttain noin koirat ilmaa haukkaa. Se koiran-haukku tietää vain: me lasketamme laukkaa.

Jos mun kanssani tahdot asustaa, niin jätä sa petosi oven taa.

Typötyhjä on helppo kantamus, mut on keveä kuorma rikkaus.

Jalo mies jos on vastahas rikkonut, ole kuin jos et tuot' olis huomannut. Hän viepi sen kyllä kirjoihin: omas korkoinen saat takaisin.

Se teko se vasta teolta maistaa, kun itsensä omassa rasvassa paistaa.

Siis vihdoinkin painovapaus! Ken iloinen ei oo! Tää eläköhön tapaus in dulci jubilo. Nyt kaikki painatamme, kaikk' esiin, valohon! Ja hänet vaiennamme, ken toista mieltä on.

Jos et tahdo sa ostaa rihkamoita, niin älä sa juokse markkinoita.

Oo kohtelias — rahvaallekin! neuvotaan.
Ei sovi silkki säkin neulontaan.

Tuli suuresta seurasta parhaillaan
mies, hiljainen oppinut, kotiaan.
Joku kysäsi: »Miten miellytti teitä?»
»Jos kirjoja ois he, en lukisi heitä.»

Sa kannan kuormas niinkuin voit ja salaa surusi visuimmin. Jos osankin ystävälles soit, saat kohta tusinan takaisin.

Ilomiellä heitä opettaisi, jollei kohta he mestareiksi saisi.

Voit säästää sa vaivasi työlään ja harmaan: jos ruusuja on ne, ne kukkivat varmaan.

Jos käydä sa tahdot äärettömyyteen, mene joka suuntaan äärellisyyteen.

Ei kurkota katse korkeimpaan, kukin kadehtii vain vertaistaan. On karvain kantaa kateus sen, joka näkee kaikissa vertaisen.

Tuhat kärpistä surmasin iltasella.
Yks herätti aamuvarhaisella.

Kiitetty olkoon rypäleen jumala! Nuoruutemme on viinitön humala. Vanhuus jos itsensä nuoreks juo, hyveistä verrattomin on tuo. Elämä suruista huolen pitää, rypäleistä lohdutus itää.

Suuret ja pienet päällä maan kutovat haurasta verkkoaan. Tyytyväisnä keskeen sen asettuvat he istuen. Mutta jos osuu heihin luuta, huutavat kohta he täyttä suuta, ett' on rikottu palatsi valtainen.

Et toivoa taitais sa enää muuta kuin että makkarat kiertäisi viinipuuta!

Jos tahdot taiten vaeltaa, kaks säkkiä sa kannan. Sa kokoo toiseen tavaraa ja toisesta sa anna. Niin teet sinä tavalla oikean prinssin, joka ryösti ja onnellistutti provinssin.

Kuka mies on kelvoton kerrassaan?
Ken ei käskeä voi, ei totellakaan.

Että naiset vihaa ja rakastaa, se heille rauhassa sallikaa, mut kun he lausuvat tuomioita, on usein kummaa kuulla noita.

Sitä miestä kiittää kannattaa, edut vihollisensa ken tunnustaa.

Mitä magneetti pohjoisest' etsiikään?
Sen ei sallittu löytää itseään.

Vasta silloin rauhasta tietää maa,
kun napa toistaan koskettaa.

Maan lapset, te Luojaa kiittäkää,
että iäksi navat erille jää.

Syvin minulle magneetin arvoitus:
se on sama kuin viha ja rakkaus.

Koska kumartainkin sa kauniisti toimit?
Kun armaalles kevätkukkia poimit.

Näin unta ja lemmin kirkkahasti: ett' elin, sen tunsin ma tietoisasti.

Sinut armahastas jo erotetaan kuin lännestä itä aikoinaan ja sun sydämes harhaa ääriä
maan, tien viitat se matkallansa kohtaa: niin lähellä lempiväin Bagdad hohtaa.

Tääll' oletko, taivahan laina, sun ääneskö ihana soinit on? On ihmettä ruusu aina, satakieli
uskomaton.

Saa aistit sekaannusta sieluhun, ne onneamme uhkaa turmiolla. Kun näen sun, ma tahdon
kuuro olla ja sokea, kun kuulen sun.

End of Project Gutenberg's Goethen runoja, by Johann Wolfgang von Goethe

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK GOETHEN RUNOJA ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as

creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found

at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of

a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small

staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.